

Marno János

Vannak pillanatok

Rubásov, alias Szijártó Csaba emlékének

Vannak illatozó pillanatok,
 mikor megszólalnak a békák, hol
 éjjel, hol még az esti szürkület
 mohó békéjében, vacsoraidejében,
 a védett madarak vacsoraidejében,
 nem számít, hol, azért te ne lankadj,
 átkelsz éjjel egy viadukt alatt,
 a mezőn, az égen, tücsökhad
 zengi, visszhangozza a csillagokat,
 vannak, vannak, illatozó pillanatok,
 nem számít, hol, kint, hol? Odakint
 a régi tónál, mióta nem jártál itt,
 mióta nem vagy, és nincsenek békák
 a szürkületben, ha mégiscsak volnál,
 ki vagyok én, hogy megmondjam, ki vagy,
 vagy ki volnál, ki volnál, ha szürkülni kezd,
 és szürkület után úgy kelsz át a szürke
 iszapban, nem számít, hol, a viadukt alatt,
 a viadukt alatt ne számíts rám,
 égnek a fények a vének házában,

vannak illatok ebben a pillanatban,
 meg a védett madarak a tónál
 srégen kirajzva fele a sásból s a nádasból,
 és marad a más fele kottafejek gyanánt.
 Sorára váró sok zászlós kottafej-
 madár, s a tószélen bugyogó békanyál,
 arra, hol ültél akkor már éjjel a
 stégen, és cigarettáztál, hogy mondhasd
 és nevetess hozzá, a megszívott
 parázsrá: „Magányos csillag éjem nyomorában.”
 Én is nevettem, bár nem kellett nagyon,
 sőt éreztem, jobb, ha abbahagyom,
 ámbár meglehet, rosszul éreztem,
 és kár volt abbahagynom, borzasztó kár,
 a nyár, főképpen párban, a korántsem
 hűvös párában könnyen félrehord,
 combom a deszkán főtt a lucskában, combod

a deszkán mellettem melegedett, s a telt hold
sem hűtötte széllal az ezüstös-sárga
levegőget, széles karéjban több domb
ölelte egymást, lágyan ölelkeztek,
ölelték borostás, gyűrött tekintetünkben
a folyvást-el-s-fellobbanó homályt,
mely sziklákat sejtet, sziklás vidéket,
s melyről a szokás úgy tartja, ez az odaát,
vagy legalább arra emlékeztet.
És minek nevezd a viskót mögöttünk, főntebb,
ahonnan mindig leshettek bennünket,
leshették, mi mindent engedünk meg magunknak,
leshették, mit meg nem engedünk magunknak,
miközben ők, odafent, csöndben maradnak,
lélegzetfojtva lapítanak, vagy mulatnak
rajtunk, kezük a szájukra tapasztva
pukkadoznak, esetleg belehalnak,

a pakliban benne az is, mivelhogy
mindig háború van, illetve mikor
a háború elmarad, akkor felkelés van,
amit hamar levernek, és a háború
folyik tovább; a viskó, állhat üresen
is, alatta kanyarodik kifelé a földút,
melyet a parthoz bejövet mindig használtunk,
bringával éppúgy, mint gyalog, nyaltuk
a sebünket, amikor egyszer elestünk,
mert egy kölyökkutya, egy játékos vizsla
sebesen nekünk rontott; s még ő vonított
sértetten, amiért az oldalunk alá
temetődött... A földút oldalfalában
rengeteg egyforma lyuk, géppuskagolyó
szaggatta őket, tehát a napokban mégis-
csak háború zajlott erre, vagy legyen csak
felkelés, amit hamar leverték, ám közelebb
lépve egy-egy ily lyukhoz, ámulatunkra
csecsemőujjnyi férgescskét sikerült elő-
kotorni, valahány lyukból ugyanazt a
csecsemőnyit; ezek a férgescskelárvák, nemsoká
ezekből lesznek a kifejlett tücskök, ezek is
fogyaszthatóak élve, sütvé, porítva, magas a fehérje
tartalmuk, és az énekük felülmúlja
az egyházi kórusokét. A gyalogútnak
itt nemsoká vége szakad, hirtelen fut
fel a másod- vagy harmadrendű kocsiútra,

ebben sem vagyok otthon, édes halottam,
semennyire, nem úgy, mint te, téged minden út
saját utasának tekintett, lett volt az főút, vasút
vagy alagút, te mindet úgy örökölted,
mintha ujjadból szoptad volna őket,

egyik a másikból jött, súlyosabb-könnyebb
következmények nélkül, ahogy szél támad
reggel, és borzongás kél a tó felszínén;
a világ kezd kijózanodni – nem mintha éjjel
betintázott volna, fehér nejloningen a tollpatron
foltja, a szomszédban, nem messze, háború
folyik; lelkem, Rubásovom, ezt ki kell már hagynod,
háború reggel, délben, uzsonnaidőben,
mérget vehetsz rá: jól jártál, Beckett-tel, hogy
ez kimaradt, Ők is kijózanodtak, Beckett, s ha ő
nem, Koestler biztosan, mikor szakított
Sztálinnal, és, mellesleg, Beckett is visszavonultan
számolta vissza a napokat, ahogy belejött
ábrándozni a semmiről; jó, hogy nyitva
hagyta a [Beckett-]könyvet a konyhaasztalon,
mielőtt elöntötte a vér a fejedet a konyha-
kövön; van a semmiben valami olyan öröm,
amiről ebben a világban minden és mindenki
hallgat; mi sem tettünk mást, ugye, lelkecském,
Rubásovom? Tettük, amit nem kellett volna,
mert nem kényszerített rá semmi. Tettük
továbbá azért, mert azt olvastuk a gondolatról,
hogy az a tett halála. Tettettük hát szemre
a tettet, elvetve a magot az Állami Gazdaság
szántóföldjén, és tettettük lelkünkben
a tett halálát, azt gondolván, hogy gyászunkat
jól látja sasszemével fentről a mészkő-
bánya kakasülőjén a csillekezelő
apánk; mélykéen lángolt az égbolt a nap
hevétől, lobogó nyelvével marta szerte a szem-
határ üszkös üregeit, újraégette a tettet
és tettünk gondolatát, benne lehettünk
ekképp a levegőben, amelyből belénk,
a tüdőkbe alig jutott; kívül rekedtünk
javarészt rajta; javíts ki, lelkem, Rubásovom,
ha ügyetlenül mondom: neked ömlött a könny
a tengerkék szemedből, és fogta az oldaladat,
mely oldalt az elmúlt hónapokban nekem
jutott ki fognom éjre a jobb

markomban, mert a bal oldalamon
feküdnöm kellett; nehéz szavakba foglalnom ezt;
aki beteg, az beteg; te halott vagy, nem tehetsz
róla, a tett a halálom azóta, nem tenni
semmit, hanem tettetni azt, mintha lenne
még mit, ám az meg már nem megy, ez talán
örömdre szolgálna; reggel van, öt óra;
a forgalom élénkül, a szomszédban kelnek,
a szokás hatalma, mert a háború [a
járványt most feledve], a küszöbön álló

harmadik világhírű háború óta
nem igen kellene a közigazgatásba,
sem az iparba, a kereskedéshez
különben sem értenek, mindjárt hat óra,
talán a templom nyitva lesz, mehetnek
oda vissza, vissza a templomba, szentem, szívem
halottja, mehetnek vissza a templomba,
ahonnan feltámadáskor kimerészkedtek,
a padokban elhelyezkedhetnek,
imát is mondhatnak, nem egyet, puzmogva,
mintha mégiscsak kereskednének,
szimatolnak, illata leng az orgonának,
az asszony az urát ledorongolja, *Hallom
a taknyodat!*, sziszegeti oda, az meg szipákol
tovább, hiszen már öreg, és papírsebkendő,
sőt vászonkendő sincs nála, azok az idők,
amikor ebből is, abból is volt elegendő,
azok elfogytak, elfolytak, elfojtotta
őket a felejtés fekete fátyla; *fáklya*,
Rubásov, lelkem, a *fáklya* szó tolul itt mindig a szánkra,
sárga lángja és korma, fekete macskánk
a nyirkos folyosón oson, megszalad s
visszalassul, üszkös tappancca szürke
a cementportól, és akkor ott, az alagút
végén, ott mi világol? A világon semmi,
mindenem, Rubásovom, macskánkat látod,
fehéren, feketén, most újraszínesül, a vásznon,
körme vagy karma, az bomlik ott elő
pihe párnájából, majd megszalad megint,
nótáját fújva: „*Madarat fogtam álmosan...*”
Karma vagy körme piros az ajakrúztól,
és mintha pacsira nyújtaná mancsát,
hogy ne tudj elmenni mellette búsán;
ne tudd meg, lelkem, halottam, mindenki halott,

ki ott feküdt hanyatt a ferde pincefödémén,
 mely srégen meredt a hanyatló nap egébe,
 de délben, ha elaludt, azonnal megégett
 a napon, az öblös műköedények
 mögött, macskánk a muskátlit kímélte,
 és most az is, a világ is döglött, vagy fél-
 döglötten nyöszörög, mert dögrováson van;

szóltam fentebb a szomszéd párról, nem látom őket
 hónapok óta, nem hallok róluk, a templomban
 nincsenek, nem jártak arra soha, csupán
 a nyomorult száanalom beszélt belőlem,
 a templomok zárva, vagy a háború elől
 vagy előlünk, kik oda futnánk a háború elől;
 hét óra harmincöt; nézem a híreket újra,
 ne vesszen kárba, amit korábban, rémlik,
 olvastam már, illően elborzadva: „*Nyolc-
 hónapos csecsemőt csinált föl két orosz
 kiskatona. Utána golyót eresztettek az
 anya fejébe.*” Elmehetsz te is, fiam, a vérbe,
 mondom vénasszonyossá feslett hangon,
 mondom, a templom nem is volt nyitva,
 csak vicceltem, gondoltam, háború van, miért ne.
 Az embert az általánosítás teszi, nyelve
 konkrétan a kulcsa, elvonatkoztatva,
 majd a kulacsát sietve meghúzza,
 s törli a kulacs száját, és továbbadja, bár nincs kinek,
 így aztán törli a sajátját is, mely már zizeg,
 herpesz lesz belőle, a lábujján gomba;
 és a körme megduplázódva nő bele a húsba,
 azt fájlalja cefetül, mikor az alakul,
 a megritkult alakulata már-már beéri,
 és akkor némán, süketen áthalad rajta,
 és áthalad rajta, átvonul, és átvonul rajta,

az ember meg nem érti, mit van ez mindig úgy felfújva,
 mitől van feldúlva, nem érti, mért van úgy oda,
 nem érti egyrészt az embert, másrészt meg,
 hogy fogja fel ezt az egészet.